

## МЕДІАСТИЛІСТИКА

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2026: 58; 231–240 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2026.58.13925>

УДК 811.161.2'373.612.2:070

### ПРЕЦЕДЕНТНІ ФЕНОМЕНИ КУЛЬТУРИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В МЕДІАТЕКСТІ: КОМУНІКАТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

**Христина Дацишин**

*Львівський національний університет імені Івана Франка*  
*вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна*  
*e-mail: [chrystyna.datsyshyn@gmail.com](mailto:chrystyna.datsyshyn@gmail.com)*  
*<https://orcid.org/0000-0002-3308-8307>*

**Борис Потятиник**

*Львівський національний університет імені Івана Франка*  
*вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна*  
*e-mail: [borys.potyatynik@lnu.edu.ua](mailto:borys.potyatynik@lnu.edu.ua)*  
*<https://orcid.org/0000-0002-7828-036X>*

Прецедентні феномени можуть бути дієвим інструментом у реалізації різноманітних комунікативних завдань журналіста, дозволяють поглибити взаємодію між автором та реципієнтом друкованого та онлайн-медіатексту на основі діалогу, сприяти формуванню читачької аудиторії як спільноти, стимулювати зацікавленість у поглибленні знань, популяризувати твори культури та літератури.

*Ключові слова:* медіатекст, масова комунікація, прецедентний феномен, діалог, діалогізація, інтертекстуальність, функції прецедентних феноменів, журналіст.

#### Постановка проблеми

Ефективна комунікація між журналістом та реципієнтом базується, зокрема, на створенні якісного медіатексту, за яким «стоїть мовна особистість журналіста, його світосприйняття, інтелектуальний рівень, когнітивна здатність»<sup>1</sup>. Попри це для медіатексту притаманна інтертекстуальність, яка полягає у його створенні в «процесі ді-

---

<sup>1</sup> Яцимірська, М., Драган, Н. (2007), «Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій)», *Вісник Львівського університету, Серія журналістика*, вип. 30, с. 268.

алогу з іншими текстами»<sup>2</sup>. Одним із різновидів інтертекстуальності є використання прецедентних феноменів, які вимагають бази знань журналіста та реципієнта в галузі культури та літератури. Як стверджує В. Михайленко, використання таких елементів «зумовлено прагненням авторів заявити про свою культурну, соціальну, політичну, естетичну позицію, зорієнтувати текст на певну категорію, можливо, трохи розважити її, дискредитувати традиційні цінності й ствердити цінності альтернативні»<sup>3</sup>.

Комунікативну доцільність використання прецедентних феноменів можна оцінити як негативно, так і позитивно. Існує думка, що фрагменти медіатексту, які вимагають додаткових інтелектуальних зусиль від реципієнтів, є комунікативною перешкодою в сучасних умовах, коли важливе прагнення до швидкості, простоти, неускладненості, орієнтація «на миттєве засвоєння індивідом інформації, а не на її інтерпретацію»<sup>4</sup>; помітною є тенденція до зменшення кількості таких одиниць. М. Триняк зазначає: «Наразі склалася ситуація «замкненого кола»: з одного боку, засоби масмедіа орієнтуються на когнітивну базу споживача і тому істотно «спрощують» свій текст, звільняючи його від усього, що може перешкоджати розумінню, передусім від інтертекстуальних одиниць, з іншого – формують свого майбутнього споживача, який не обтяжений тягарем культури як активної пам'яті людства»<sup>5</sup>.

Справді, прецедентність може сприйматися як перешкода для комунікації за умови недостатнього інтелектуального рівня реципієнта, адже важливою характеристикою якісного журналістського тексту є його зрозумілість. Однак такий підхід у довгостроковій перспективі може призвести до поступової деградації у середовищі як реципієнтів, так творців журналістських текстів, недостатньої запотребованості української та світової культурної спадщини, втрати можливостей для розвитку думки через призму надбань культури та літератури. Щоб цього не сталося, варто усвідомити, що використання прецедентних феноменів може бути корисним для реалізації різноманітних комунікативних завдань.

**Мета статті** – виявити комунікативні функції прецедентних феноменів у медіатексті. Для досягнення мети передбачено виконати **завдання**: порівняти значення і використання таких одиниць в медіатекстах і в текстах-оригіналах, визначити труднощі, пов'язані з розумінням прецедентних феноменів у медіатексті та особливості їхнього сприйняття, окреслити способи подолання комунікативних перешкод.

#### **Аналіз останніх досліджень та публікацій**

Прецедентні тексти перебувають у фокусі наукових зацікавлень дослідників, які здійснюють їхній філософсько-культурологічний аналіз (М. Триняк<sup>6</sup>), вивчають

<sup>2</sup> Михайленко, В. (2022), *Теорія твору і тексту: Курс лекцій (електронний посібник)*, Навчально-науковий інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 130 с. URL: [http://labs.journ.univ.kiev.ua/travel\\_journalism/wp-content/uploads/2022/12/Kurs-lektsiy\\_Teoriia-tvoru\\_elektronnyy-posibnyk.pdf](http://labs.journ.univ.kiev.ua/travel_journalism/wp-content/uploads/2022/12/Kurs-lektsiy_Teoriia-tvoru_elektronnyy-posibnyk.pdf), с. 20.

<sup>3</sup> Там само, с. 26.

<sup>4</sup> Триняк, М. (2024), «Прецедентність у невербальних практиках сучасного медіапростору: філософсько-культурологічний аналіз», *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, вип. 20 (97), Видавничий дім «Гельветика», Запоріжжя, с. 127.

<sup>5</sup> Там само.

<sup>6</sup> Триняк, М. (2024), «Прецедентність у невербальних практиках сучасного медіапростору: філософсько-культурологічний аналіз», *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, вип. 20 (97), Видавничий дім «Гельветика», Запоріжжя, с. 122–130.

способи введення в текст (О. Полумисна<sup>7</sup>), проводять лінгвістичний аналіз прецедентності та інтертекстуальності як ознаки мови медіа (О. Ільченко<sup>8</sup>). У контексті вивчення сугестивного потенціалу медіадискурсу прецедентні одиниці розглядає І. Богданова<sup>9</sup>; як засіб формування комунікативної компетентності – А. Буднік А. та І. Хижняк<sup>10</sup>. Джерела, структуру та рецепцію прецедентних феноменів у заголовках досліджує А. Петренко<sup>11</sup>, прецедентні феномени в політичному дискурсі аналізує Т. Соловйова<sup>12</sup>. Водночас бракує досліджень, які зосереджували б увагу на ролі прецедентних феноменів у діалогізації друкованого та цифрового медіатексту, на функціях цих одиниць, важливих для реалізації різноманітних комунікативних завдань.

### Методологічна основа дослідження

У статті використано комплекс методів наукового дослідження. Метод контент-аналізу застосовано для виявлення прецедентних феноменів у медіатекстах, за допомогою методу опитування визначено, наскільки зрозумілими для аудиторії є використані в медіа прецедентні феномени, за допомогою методу порівняння зіставлено прецедентні феномени у медіатекстах та творах-джерелах. Метод аналізу дозволив виявити значення прецедентних феноменів у новому соціально-культурному контексті, метод синтезу було використано для формулювання висновків. Визначення функцій прецедентних феноменів було здійснене завдяки методам спостереження та аналізу мовних явищ, методів структурного аналізу, що показав, як мова структурує думку. Також було застосовано функціональний підхід, який дозволив виокремити функції, гносеологічний підхід, завдяки якому мовні одиниці розглянуто в контексті пізнання і накопичення досвіду автора чи реципієнта медіатексту, культурологічний підхід дав змогу проаналізувати мовні одиниці крізь призму завоювання цінностей.

Дослідження проведене на матеріалі текстів українських медіа «Українська правда» (УП), «Дзеркало тижня» (ДТ), NV впродовж 2024–2025 років.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** До прецедентних феноменів належать цитата, назва тексту, ім'я автора та персонажа<sup>13</sup>. Журналісти використовують

<sup>7</sup> Полумисна, О. О. (2016), «Прецедентні висловлювання в українських мас-медіа (на прикладі сайтів «Українська правда», «Дзеркало тижня», «Україна молода»)», *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Серія «Соціальні комунікації»*, вип. 9, с. 16–20.

<sup>8</sup> Ільченко, О. А. (2012), «Прецедентність як ознака текстів сучасної преси (на матеріалі метафоричних словосполучень)», *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*, Харків, вип. 34, с. 97–100.

<sup>9</sup> Богданова, І. В. (2016), *Сугестивний потенціал прецедентних одиниць в українському медійному дискурсі початку ХХІ ст.*, Дисертація д. філософ. (035 філол. 03 гуманітарні науки), Вінниця, 191 с.

<sup>10</sup> Буднік, А. О., Хижняк, І. А. (2013), «Прецедентні тексти як засіб формування комунікативної компетенції у мовно-літературній освіті майбутніх словесників», *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*, vol. 7, pp. 27–31.

<sup>11</sup> Петренко, А. С. (2021), *Прецедентні феномени в заголовках сучасних засобів масової комунікації: джерела, структура, рецепція*, дисертація д. філософ. (035 Філологія 03 Гуманітарні науки), К., 332 с.

<sup>12</sup> Соловйова, Т. О. (2022), *Типологія та прагматика прецедентних феноменів в українськомовному політичному дискурсі 2014–2019 рр.*, Дисертація д. філософ. (035 Філологія 03 Гуманітарні науки), Криворізький державний педагогічний університет, Кривий Ріг, 236 с.

<sup>13</sup> Триняк, М. (2024), «Прецедентність у невербальних практиках сучасного медіапростору: філософсько-культурологічний аналіз». *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, вип. 20 (97), Видавничий дім «Гельветика», Запоріжжя, с. 124.

назви літературних персонажів, які мають чітко окреслені конотації і є впізнаваними для аудиторії, набули усталеного переносного значення. Наприклад, Дон Кіхот як лицар з уявними високими ідеалами, боротьба якого марна, Санчо Панса як носій народного здорового глузду: *Україна на суді історії. Дон Кіхоти і Санчо Панси в формулі нашої ідентичності* (УП, 16.09.25); *армія теракотових воїнів з гробниці імператора Китаю Цінь Ши Хуан-ді як захист монарха: Армія теракотових бовванців. Що змінилось в ОП після нових призначень* (УП, 10.10.24). Складніші для розуміння назви в тексті можуть бути пояснені: *Люди у формі опинилися в ролі Кассандри. Їхнім прогнозам ніхто не вірить, їхні заклики ніхто не чує* (УП, 20.10.24).

Використання загальновідомих прецедентних феноменів робить текст інтелектуально насиченим, створює напругу, що дозволяє регулювати ритмічність. На думку М. Феллера, «заміна слова з бідним поняттєвим змістом словом з багатим поняттєвим змістом... уникнення пояснень логічних зв'язків, які читач може відновити сам, підвищують напругу викладу і передбачають більшу активність сприймання і кваліфікацію читача»<sup>14</sup>. Відбувається активізація мисленнєвої та емоційної сфери реципієнта, у якого можуть з'являтися інтелектуально-логічні асоціації чи емоції. Умовою використання і розуміння прецедентних феноменів є відповідний інтелектуальний рівень і база знань як реципієнта, так і журналіста. З огляду на це деякі твори неодноразово стають джерелом прецедентних феноменів, інші ж залишаються поза увагою. Наприклад, кілька заголовків побудовано на назві роману Е. Л. Джеймс «50 відтінків сірого» і знятого за ним фільму: *Війна – 50 відтінків зелено-коричневого* (NV, 12.09.24); *5 відтінків антикорупційного правосуддя* (УП, 05.09.24); назві роману-епопеї Марселя Пруста «У пошуках втраченого часу»: *У пошуках втраченого Дмитрука. Хто і як допоміг нардепу втекти з країни* (УП, 05.09.24); *В пошуках втраченої довіри* (УП, 22.06.24).

Використовуючи прецедентні феномени з менш відомих творів, журналіст виявляє певну інтелектуальну сміливість, демонструє повагу до аудиторії, спільність інтелектуального досвіду, що забезпечує функцію інтелектуальної близькості. Прецедентний феномен стає своєрідною «перепусткою» для входу в інтелектуальний простір медіатексту, маркером-визначником у дихотомії «свій-чужий»: реципієнт є «своїм», якщо здатний розшифрувати фрагмент, зрозуміти його глибші сенси; це можливо для підготовленої аудиторії. Усне опитування 52 студентів другого курсу спеціальності «Журналістика» НУЛП виявило, що троє з них знали книгу Р. П. Воррена «Вся королівська рать» чи знятий за нею фільм (*Уся енергетична рать. Як попри гучні корупційні скандали Галущенко збільшує свій вплив на енергетику України*, УП, 06.09.24), шістьом був знайомий фільм «Жахиття на вулиці в'язів» (*Кошмар на вулиці Буків: Сили оборони вразили три ворожі ЗРК за тиждень*, УП, 05.01.24); по одному впізнали казку С. Лагерлеф «Чудесна мандрівка Нільса Гольгерсона з дикими гусьми» (*Чи довго гратиме сонілка Нільса?* NV, 19.08.25), оркестрову частину «Танець з шаблями» з балету А. Хачатуряна (*Танець із шаблями. Що залишилося за лаштунками легендарної перемоги українських фехтувальниць на Олімпіаді-2024*, NV, 04.08.24) та «Левіафан» Т. Гоббса (*Левіафан воєнного часу*, УП, 23.03.24). Ті сту-

<sup>14</sup> Феллер, М.Д. (2001), «Основні вимоги до структури і тексту повідомлення (стандарти, рекомендації)», *Наукові записки*, Інститут журналістики, Київ, URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=127>

денти, які зуміли розшифрувати прецедентний феномен, зазначали, що мають подібну до авторів текстів зацікавленість книжками й фільмами, наголосили на відчутті гордості за свою ерудицію; інші почали шукати в інтернеті інформацію про твори – джерела прецедентних феноменів.

Усвідомлення реципієнтом здатності інших читачів розшифрувати прецедентні феномени є основою для формування аудиторії як спільноти з подібним запасом знань та спільним досвідом, ідентифікації реципієнта як члена цієї спільноти. «Стійкі вислови... виступають маркерами інтертекстуальних зв'язків, своєрідними культуремами, які викликають певні текстові та позатекстові асоціації»<sup>15</sup>, тому на основі здатності зрозуміти зміст прецедентного феномена формується група «своїх», об'єднана спільним досвідом чи знаннями. Поняття «формування спільноти» набуває вужчого змісту, ніж, наприклад, запропоноване в публікаціях І. Михайлина, який пише, що «формуючи громадську думку навколо найважливіших проблем суспільного буття, журналістика сприяє об'єднанню людей за поглядами й інтересами»<sup>16</sup>. Наприклад, заголовок *Одіссея лейтенанта Маляревича. Як на війні винайти порох і знайти те, чого не існує* (УП, 14.07.24) дозволяє реципієнтові ідентифікувати себе як людину, яка в дитинстві чи в юнацькому віці захоплювалася пригодами, описаними в романі Р. Сабатіні «Одіссея капітана Блада». Ця функція виявляє приховані маніпулятивні загрози, адже дає змогу утримувати реципієнта в межах спільноти, якої вже не існує, до якої реципієнт фізично ніколи не належав або яку, ймовірно, вже давно би покинув з огляду на обставини. Наприклад, через високочастотне використання цитат із радянських фільмів українські медіа тривалий час штучно формували групу «своїх» на пострадянському просторі<sup>17</sup>, унаслідок цього навіть особи, народжені в незалежній Україні, мимоволі ставали частиною групи «радянські люди». Такі прецедентні тексти виявлено і в матеріалах аналізованого періоду, де використано назву радянського фільму 1963 року «Оптимістична трагедія» (*Світ без ідей: оптимістична трагедія*, УП, 10 серп. 2025) чи дитячої книжки та фільму радянських часів «Тимур і його команда» (*Героїні Парижа: Харлан та її Команда. Репортаж з переможного турніру українських шаблісток*, УП, 04.08.24).

Через ці функції реалізується функція діалогізації друкованого та цифрового медіатексту. Насамперед вибудовується діалог автора і читача, які мають спільні знання з літератури та культури, автори «дбають про діалог з читачем, комунікуючи з ним через багату історичну, літературну, народну, фольклорну спадщину»<sup>18</sup>. Також це може бути «діалог одного реципієнта з іншим як представників спільноти «своїх», діалог автора журналістського твору з автором літературного чи мистецького твору, діалог читача з автором літературного чи мистецького твору»<sup>19</sup>. Додатково в процесі

<sup>15</sup> Там само, с. 200.

<sup>16</sup> Михайлин, І. Л. (2011), *Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп.*, Центр учбової літератури, Київ, с.120.

<sup>17</sup> Дацишин, Х. (2010), «Фразеологізми в заголовках друкованих видань: проблема мовно-культурної ідентифікації», *Теле- та радіожурналістика*, вип. 9, т. 2, с. 200–204.

<sup>18</sup> Табінська, І. (2025), «Прецедентний текст у матеріалах газети «День», *Сучасні медіа: тематично-змістові моделі та трансформації: збірник матеріалів звітної наукової конференції за 2024 рік (секція «Журналістики»)*, ЛНУ, Львів, с. 20.

<sup>19</sup> Дацишин, Х. (2025), «Функції прецедентних текстів зі світової культури та літератури як одного із засобів діалогізації у заголовках друкованих та онлайн-медіа», *Інновації та особливості*

цього діалогу можуть виникати особисті почуття та переживання реципієнта, пов'язані з індивідуальним сприйняттям художнього твору, обставинами, у яких воно відбувалося.

Така багатовекторність діалогу сприяє реалізації ще однієї функції – актуалізувати твір у сучасних умовах, перевести його з пасиву знань (якщо такі є) в актив, стимулювати до нього інтерес. Унаслідок цього твір літератури чи культури виходить за межі інтересу окремих поціновувачів, отримує нове життя, набуває нової актуальності, підтверджуючи саме значення слова «класика» на позначення творів, що описують вічні проблеми і вічні цінності, а тому є актуальними у будь-які періоди історичного розвитку. Використання прецедентних текстів у незмінному або трансформованому вигляді, екстраполяція образів з культури та літератури на реалії сьогодення дає широкі можливості для висловлення думки та інтелектуального розвитку. Прецедентні тексти можуть бути стимулом для розширення бази знань, певною мірою забезпечуючи реалізацію деяких спеціальних функцій журналістики, зокрема, освітньої та культурної (культурутвірної), яка виявляється, зокрема, і в тому, що журналістика є «способом...створення попиту на явища культури та мистецтва»<sup>20</sup>.

З іншого боку, твір літератури чи культури, який всі знають, про який говорять, легко стає прецедентним феноменом в медіатексті, як, наприклад, назва особливо модної восени 2025 року вистави Національного українського академічного драматичного театру імені Марії Заньковецької за твором Ілларіона Павлюка «Вас цікавить п'ятьма?», що була використана з іншим значенням у заголовку *Вас цікавить п'ятьма? Як Україна опинилася перед загрозою нових блекаутів* (УП, 16.10.25).

Також слід виокремити функцію розважальності. Наприклад, не заглиблюючись в сенси образів чи думок, журналіст в іронічному контексті використовує імена та прізвища письменників чи митців: *Коли природна схильність людини до трижовності... стикається з розділом F міжнародного класифікатора хвороб (психічні розлади та порушення поведінки), то Гомер з Шекспіром нервово курять на балконі і гірко плачуть. Бо куди їм до такого?* (ДТ, 15.08.25). Іронічного відтінку надають назви відомих творів світової літератури, використані у трансформованому вигляді: *На ужгородському напрямку. Пригоди бравого депутата Тищенка* (УП, 15.03.24); мовна гра виявляється у прецедентному тексті, який одночасно актуалізує переносне значення, закладене у творі-джерелі, та пряме значення в сучасних обставинах: *Бій з вітряками. Як вітроенергетика загрожує дикій природі українських Карпат* (УП, 11.02.24).

**Результати і перспективи подальших досліджень.** Дослідження виявило основні функції прецедентних феноменів у медіатексті: забезпечення інтелектуальної насиченості, напруги медіатексту, демонстрація поваги до реципієнта, поділ на «своїх» і «чужих», формування групи «своїх» як своєрідної спільноти, об'єднаної досвідом та знаннями, ідентифікація реципієнта як члена тієї чи іншої спільноти, діалогізація друкованого та цифрового медіатексту, актуалізація творів культури та

---

функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві: збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 29 жовтня 2025 р.), Видавництво Львівської політехніки, Львів, с. 43.

<sup>20</sup> Михайлин, І. Л. (2011). *Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп.*, Центр учбової літератури, Київ, с. 218.

літератури, розважальність. Перспективним вважаємо поглиблене вивчення окремих функцій, дослідження того, як медіатекст може сприяти формуванню спільноти реципієнтів і того, які засоби в сучасних умовах для цього можна використовувати; як актуалізувати твори української культури та літератури для формування спільноти на основі національних цінностей та культурних надбань.

**Висновки.** Актуалізація прецедентних феноменів зі світової культури та літератури виявляє не тільки високий рівень мовної майстерності журналіста, а й високий рівень ерудиції. Усвідомлення функцій прецедентних феноменів дає журналістові додаткові інструменти реалізації комунікативних стратегій, що дозволяють поглибити взаємодію між автором та реципієнтом друкованого та онлайн-медіатексту на основі діалогу, сприяти формуванню читацької аудиторії як спільноти. Також з'являються нові можливості щодо популяризації творів літератури та культури, формування зацікавленості читацької аудиторії у розвитку знань.

«Зачароване коло» зниження інтелектуального рівня журналістських творів можна розірвати, пропонуючи розшифрування прецедентного феномена через гіперпосилання (в цифровому медіатексті) чи примітку (як в друкованому, так і в цифровому медіатексті). Це не надто збільшить час читання, але сприятиме розширенню бази знань реципієнта і реалізації комунікативних переваг, які забезпечує використання прецедентних феноменів.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Богданова, І. В. (2016), *Сугестивний потенціал прецедентних одиниць в українському медійному дискурсі початку XXI ст.*, Дисертація д. філософ. (035 філол. 03 гуманітарні науки), Вінниця, 191 с.
2. Буднік, А. О., Хижняк, І. А. (2013), «Прецедентні тексти як засіб формування комунікативної компетенції у мовно-літературній освіті майбутніх словесників», *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*, vol. 7, pp. 27–31.
3. Дацишин, Х. (2010), «Фразеологізми в заголовках друкованих видань: проблема мовно-культурної ідентифікації», *Теле- та радіожурналістика*, вип. 9, т. 2, с. 200–204.
4. Дацишин, Х. (2025), «Функції прецедентних текстів зі світової культури та літератури як одного із засобів діалогізації у заголовках друкованих та онлайн-медіа», *Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві: збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 29 жовтня 2025 р.)*, Видавництво Львівської політехніки, Львів, с. 42–44.
5. Ільченко, О. А. (2012), «Прецедентність як ознака текстів сучасної преси (на матеріалі метафоричних словосполучень)», *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*, Харків, вип. 34, с. 97–100.
6. Михайленко, В. (2022), *Теорія твору і тексту: Курс лекцій (електронний посібник)*, Навчально-науковий інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 130 с. URL: [http://labs.journ.univ.kiev.ua/travel-journalism/wp-content/uploads/2022/12/Kurs-lektsiy\\_Teoriia-tvoru\\_elektronnyy-posibnyk.pdf](http://labs.journ.univ.kiev.ua/travel-journalism/wp-content/uploads/2022/12/Kurs-lektsiy_Teoriia-tvoru_elektronnyy-posibnyk.pdf) (останній перегляд 25 грудня 2025 р.)
7. Михайлин, І. Л. (2011), *Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп.*, Центр учбової літератури, Київ, 496 с.

8. Петренко, А. С. (2021), *Прецедентні феномени в заголовках сучасних засобів масової комунікації: джерела, структура, рецепція*, дисертація д. філософ. (035 Філологія 03 Гуманітарні науки), К., 332 с.
9. Полумисна, О. О. (2016), «Прецедентні висловлювання в українських мас-медіа (на прикладі сайтів «Українська правда», «Дзеркало тижня», «Україна молода»)», *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Серія Соціальні комунікації*, вип. 9, с. 16–20.
10. Соловйова, Т. О. (2022), *Типологія та прагматика прецедентних феноменів в українськомовному політичному дискурсі 2014–2019 рр.*, Дисертація д. філософ. (035 Філологія 03 Гуманітарні науки), Криворізький державний педагогічний університет, Кривий Ріг, 236 с.
11. Табінська, І. (2025), «Прецедентний текст у матеріалах газети «День». *Сучасні медіа: тематично-змістові моделі та трансформації: збірник матеріалів звітної наукової конференції за 2024 рік (секція «Журналістики»)*, ЛНУ, Львів, с. 18–20.
12. Триняк, М. (2024), «Прецедентність у невербальних практиках сучасного медіа-простору: філософсько-культурологічний аналіз», *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, вип. 20 (97), Видавничий дім «Гельветика», Запоріжжя, с. 122–130.
13. Феллер, М. Д. (2001), «Основні вимоги до структури і тексту повідомлення (стандарти, рекомендації)», *Наукові записки*, Інститут журналістики, Київ, URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=127> (останній перегляд 29 грудня 2025).
14. Яцимірська, М., Драган, Н. (2007), «Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій)», *Вісник Львівського університету, Серія журналістика*, вип. 30, стор. 267–276.

## REFERENCES

1. Bohdanova, I. V. (2016), *Suggestive potential of precedent units in Ukrainian media discourse of the early 21st century*, PhD diss. (035 Philology 03 Humanities), Vinnytsia, 191 p.
2. Budnik, A. O. & Khyzhniak, I. A. (2013), «Precedent texts as a means of forming communicative competence in language and literary education of future linguists», *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*, vol. 7, pp. 27–31.
3. Datsyshyn, Kh. (2010), «Phraseologisms in the titles of printed publications: the problem of linguistic and cultural identification», *Tele- and radio journalism*, vol. 9 (2), pp. 200–204.
4. Datsyshyn, Kh. (2025), «Functions of precedent texts from world culture and literature as one of the means of dialogization in the headlines of printed and online media», *Innovations and features of the functioning of the media in a democratic society: collection of materials of the XI International Scientific and Practical Conference (Lviv, October 29, 2025)*, Lviv Polytechnic Publishing House, Lviv, pp. 42–44.
5. Ilchenko, O. A. (2012), «Precedence as a feature of the texts of the modern press (based on metaphorical phrases)», *Bulletin of the Kharkiv National Pedagogical University named after G.G. S. Skovoroda*, Kharkiv, vol. 34, pp. 97–100.

6. Mykhailenko, V. (2022), *Theory of the work and text: Course of lectures (electronic manual)*, Educational and Scientific Institute of Journalism of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 130 p. URL: [http://labs.journ.univ.kiev.ua/travel\\_journalism/wp-content/uploads/2022/12/Kurs-lektsiy\\_Teoriia-tvoru\\_elektronnyy-posibnyk.pdf](http://labs.journ.univ.kiev.ua/travel_journalism/wp-content/uploads/2022/12/Kurs-lektsiy_Teoriia-tvoru_elektronnyy-posibnyk.pdf) (last viewed December 25, 2025).
7. Mykhailyn, I. L. (2011), *Fundamentals of Journalism. Textbook. 5th ed. revised and supplemented*, Center for Educational Literature, Kyiv, 496 p.
8. Petrenko, A. S. (2021), *Precedent phenomena in the headlines of modern mass media: sources, structure, reception*, PhD diss. (035 Philology 03 Humanities), Kyiv, 332 p.
9. Polumysna, O. O. (2016), «Precedent statements in Ukrainian mass media (on the example of the sites “Ukrainska Pravda”, “Dzerkalo Tyzhnia”, “Ukraine Moloda”)», *Bulletin of the V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Social Communications*, vol. 9, pp. 16–20.
10. Soloviova, T. O. (2022), *Typology and pragmatics of precedent phenomena in Ukrainian-language political discourse 2014–2019*, PhD diss. (035 Philology 03 Humanities), Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, 236 p.
11. Tabinska, I. (2025), «Precedent text in the materials of the newspaper “Den”. *Modern media: thematic and content models and transformations: collection of materials of the reporting scientific conference for 2024 (section “Journalism”)*», Lviv National University, Lviv, pp. 18–20.
12. Tryniak, M. (2024), «Precedent in non-verbal practices of the modern media space: philosophical and culturological analysis», *Humanities: Collection of scientific works*, vol. 20 (97), Helvetica Publishing House, Zaporizhzhia, pp. 122–130.
13. Feller, M. D. (2001), «Basic requirements for the structure and text of the message (standards, recommendations)», *Scientific notes*, Institute of Journalism, Kyiv, URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=127> (last viewed December 29, 2025).
14. Yatsymirska, M. & Dragan, N. (2007), «Media text as a product of journalistic creativity (psycholinguistic analysis of logical perception and emotions)», *Bulletin of Lviv University, Journalism Series*, vol. 30, pp. 267–276.

## PRECEDENT PHENOMENA OF CULTURE AND LITERATURE IN MEDIA TEXT: COMMUNICATIVE-FUNCTIONAL ASPECT

**Khrystyna Datsyshyn**

*Ivan Franko National University of Lviv*  
*Generala Chyprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine*  
e-mail: [khrystyna.datsyshyn@gmail.com](mailto:khrystyna.datsyshyn@gmail.com)  
<https://orcid.org/0000-0002-3308-8307>

**Borys Potiatynyk**

*Ivan Franko National University of Lviv*  
*Generala Chyprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine*  
e-mail: [borys.potyatynyk@lnu.edu.ua](mailto:borys.potyatynyk@lnu.edu.ua)  
<https://orcid.org/0000-0002-7828-036X>

Precedent phenomena could be an important tool in journalism, but recently they have often been perceived as a communicative obstacle; the number of media texts that require additional intellectual effort is decreasing. The consequence of this may be a decrease the journalist's and reader's intellectual level, a loss of opportunities for actualization of meanings through the prism of cultural and literary achievements.

Instead, awareness of the functions of precedent phenomena in mass communication can be useful for achieving various journalistic tasks.

**Main objective of the study** is to identify the communicative functions of precedent phenomena in media texts. Methodology. The methods of content analysis, comparison, survey, analysis and synthesis, observation, structural analysis; functional epistemological, cultural approaches were used.

**Results and conclusions.** The study revealed that the functions of precedent phenomena are to ensure intellectual richness, tension of the media text, demonstrate respect for the recipient, divide into "their own" and "alien", form a community of "their own", identify the recipient as a member of this community, dialogize printed and digital media text, update works of culture and literature, and entertain. Precedent phenomena can be effective tools in the implementation of various journalist's communicative tasks, which allows to deepen the interaction between the author and the recipient of printed and online media text based on dialogue, to contribute the formation of the readership as a community, to stimulate interest in deepening knowledge, to popularize works of culture and literature. Possible communicative obstacles associated with difficulties in understanding and deciphering precedent phenomena can be eliminated by using hyperlinks (in digital media text), notes, explanations.

**Significance.** The results of the study demonstrate to journalists the possibilities of using precedent phenomena to achieve various communicative tasks.

*Key words:* media text, mass communication, precedent phenomenon, dialogue, dialogization, intertextuality, functions of precedent phenomena, journalist.

Отримано редакцією видання / Received: 26.12.2025

Порецензовано / Revised: 28.12.2025

Схвалено до друку / Accepted: 29.12.2025

Опубліковано на сайті видання / Published on the publication's website: 29.01.2026